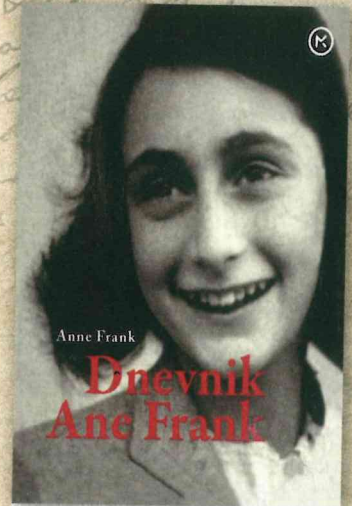

Ana Frank:

»Oh, kako sem vesela, da sem te vzela s seboj!«

Leta 1942 je trinajstletna Annelies Marie Anne Frank za rojstni dan dobila knjižico za zapisovanje vtisov, ki jo je poimenovala preprosto - moj dnevnik. Njena usoda je bila, da jo bo zaradi tega zvezka, kasneje poimenovanega Dnevnik Ane Frank, spoznal ves svet. Takrat bo Ana že dve leti mrtva. Živela in umrla je v nevarnem času: Divjala je druga svetovna vojna in Hitlerjeva Nemčija je osvojila skoraj celotno Evropo. Anin dnevnik, ki bo preživel vojno, pa bo pripomogel k obsodbi zločinskega nacističnega režima, ki je povzročil največjo tragedijo svetovne zgodovine in vzel okoli 60 (!) milijonov življenj.

Dnevnik Ane Frank je doživel že veliko izdaj tudi v slovenščini.

Judje in nacisti

Ana se je rodila v Nemčiji, vendar se je leta 1939 skupaj s sestro in starši preselila na Nizozemsko - v Amsterdam. To, da so bili judovska družina, v marsikateri normalni državi ne bi povzročilo nobene težave. Toda nacistična Nemčija ni bila normalna država. Adolf Hitler, ki je imel neomejeno oblast, si je namreč zadal cilj, da bo judovski narod izbrisal s sveta. Njegovi podrejeni so za uresničitev tega načrta uporabili grozljiv izraz - dokončna rešitev judovskega vprašanja. Posledica je bil - genocid. Z dobro organizacijo so nacisti v veliki meri izvedli Hitlerjevo zahtevo - umrlo je približno šest milijonov Judov. Iz vse Evrope so vozili vlaki v uničevalna taborišča, ki so jih postavili na Poljskem, ker je tam živelo največ Judov v Evropi. Človeka, ki je bil glavni organizator prevozov z vlaki, s katerimi so vozili Jude v smrt, so po vojni ujeli. Ko so ga postavili pred sodišče, ni obžaloval ničesar. Njegova izjava se je zapisala v zgodovino: »Nisem kriv. Nikogar nisem ubil. Jaz sem samo skrbel za vlake.« To seveda ni bilo opravičilo. Še nikdar v

zgodovini niso ljudje izpolnjevali tako zločinskih ukazov.

Amsterdam

Frankovi so se preselili, ker so bile razmere za Jude v Nemčiji nevzdržne. Sprejeti so bili posebni zakoni, ki so močno omejevali njihove pravice. Družina Frank je upala, da bo na Nizozemskem bolje. Toda - izbruhnila je druga svetovna vojna in ena prvih držav, ki so jih nacisti napadli, je bila -

Zvezda, ki so jo Judje morali nositi na rokavu

Nizozemska. Oče Otto je kmalu izgubil podjetje, saj Judje niso smeli voditi svojih podjetij. Prav tako so morali vsi otroci obiskovati posebne judovske šole. Nemci so zahtevali, da na rokavih oblačil nosijo Davidovo zvezdo. Pojavile so se govornice, da bodo morali vsi Judje zapustiti Nizozemsko. Po Amsterdamu so se vrstile aretacije in Anina sestra Margot je dobila sumljiv poziv, da se mora naslednji dan javiti na delo v koncentracijsko taborišče. Zato se je 6. julija 1942 družina odločila, da se umakne v skrivališče, ki ga je oče pripravljaval že dlje časa.

Pisanje dnevnika v skrivališču

Ana je začela pisati dnevnik mesec dni pred umikom v skrivališče. V zelo utesnjemem prostoru se je petindvajset mesecev stiskalo osem ljudi. Skrivališče je bilo narejeno v zadnjem delu

Po knjigi Dnevnik Ane Frank je bilo že veliko uprizoritev. Na fotografiji je uprizoritev v ljubljanskem Mini teatru iz lanskega leta.

hiše, spredaj so bili poslovni prostori očetovega nekdanjega podjetja za predelovanje sadja. Nenehno so morali paziti, da šepetajo, ne kihajo, hodijo tiho in se ne izdajo. Zato je bil dnevnik Ani največja opora. Na prvo stran je zapisala: »Oh, kako sem vesela, da sem te vzela s seboj!« Dnevnik je napisan v obliki pisem namišljeni prijateljici Kitty. Vsebuje smešne in žalostne stvari. Piše o vsem – o nizozemskem vsakdanjem življenju, dogodkih, povezanih z vojno, odnosih med ljudmi v skrivališču in o svojem odrasčanju. Tako si lajša osamljenost in utesnjenost. Spoznava, da se v *prisiljeni zaprtosti*, v kateri se z družino znajdejo, slišijo žaljive besede in nestrpnost. Piše o tem, kako v teh zahtevnih okoliščinah dojema svoje telo, mladostništvo, potrebo po nežnosti, prijateljstvu. Opisuje zahtevne odnose z mamo – v največjo oporo ji je oče. In ja, piše tudi o ljubezni. Teško ji je – navajena je na drugačno življenje. Vendar – čuti varnost in zaradi tega je hvaležna. Svoje življenje zdaj razume kot priložnost za spoznavanje realnosti: »Ano, šolariko prejšnjega časa, zdaj vidim kot očarljivo, a zelo površno dekle, ki nima nič več skupnega z mano ...« Ko postane bolj resna, se začne zavedati želje po lepoti in dobroti. Razmere jo oblikujejo v odgovorno osebo. Večino svojega časa v skrivališču namenja svojemu dnevniku – branju, pisanju in urejanju zapisov v njem. Želi postati novinarka, uživa v pisanju: »Če se bo izkazalo, da nimam talenta za pisanje

knjig ali časopisnih člankov, lahko še vedno pišem zase ...« Redno piše vse do zadnjega zapisa 4. avgusta 1944.

Tragedija

Istega dne je v skrivališče družine Frank vdrla policija in jih aretirala. Šele pred nekaj leti se je razjasnilo, da jih je izdal neki Jud in s tem poskušal zaščititi svojo družino. Ime izdajalca danes poznamo. Vse aretirane so poslali – v vagonih za prevažanje živine – v najhujše nacistično taborišče Auschwitz. Imeli so srečo, da so preživeli prihod v taborišče – mnoge šibkeje so takoj poslali v plinske celice. Ano in Margot so kmalu preselili v drugo taborišče – Bergen-Belsen. Razmere so bile grozljive, primanjkovalo je hrane, izpostavljeni so bili mrazu in

veliki vlagi, širile so se nalezljive bolezni. Obe dekleti sta zboleli za tifusom in februarja 1945 umrli.

Dnevnikova usoda

Edini, ki je vojno preživel, je bil oče Otto. Vrnil se je v Amsterdam, našel hčerin dnevnik in ga objavil v njen spomin. Tako je junija 1947 prvič izšel *Dnevnik Ane Frank*, ki je postal velika uspešnica in ena najbolj znanih knjig na svetu. Prevedli so ga v približno sedemdeset jezikov, po njem so prirejali gledališke, televizijske in filmske predstave. Leta 1960 je bilo skrivališče preurejeno v muzej z imenom *Hiša Ane Frank*. Anin oče je do svoje smrti sodeloval z muzejem. Njegova glavna želja – da ljudje z branjem knjige spoznajo nevarnosti, ki jih prinašajo diskriminacija, rasizem in sovraštvo – se uresničila v celoti.

Hiša, v kateri se je skrivala družina Frank v Amsterdamu, je danes muzej.

Taborišče v Auschwitzu